

# JAINKOA JAIO DA OTXARKOAGAN

(Gizonaren bihotzeko bide bihurriak nolakoak diren aditzera ematen duen ipui itsusia)

Gauerdiko hamabi orduak ziren. Haur hura zori onean jaiorik zegoen; ama, botiken indarrez, zentzua galdurik zegoen, eta emaginak haurra garbitzen zuen. Klinikari isiltasun haundi bat zen nagusi, baina bat-batean, mediku jaunak gomazko esku-zorroak erauntzi gabe, telefonoak deitu zuen. Medikuarik esku artean hartu zuen:

—Hemen Damaso Aurtenetxe. Esan.

—Segurantzaren Zerbitzuarekin mintzatzen zara, Aurtenetxe jauna. Kaso arrisku haundiko bat dadukagu, etxe pobre batean, eta errondako medikua ezer egitera ezta atrebitzen. Zu beste medikurik eztugu aurkitu. Joanen zara?

—Oso lan gaitza bukatu dut oraintxe, eta nerbioak dantzari darduzkat, baina halare, bai, joan egingen naiz. Emaginari emazkiozu zehaztasun guztiak, arropaz mututzen naizen bitartean.

—Milesker, jauna.

Kaleko arroparekin eta beharreko tresneria guztiarekin bere gela kirofanora bihurtu zenean, emaginak luzatu zion papera faltrikaran sartu ondoren, hari agindu zion:

—Nire etxera deitu, faborez.

Eta garajera abiatu zen, automobilaren bila.

Bere Fiat ederra Bilboko kaleetatik kidatzen zuen artean, bere gogoetak Neguriko bere etxera joan zitzaizkion, eta bertan, emaztearen itxura eta oroitzapenak karizitu zuten. Mertxe Zabalarekin esposatu zenetik, bere bizitza eremu huts eta hotz bat izan zen. Mertxe andre okerra zela ezin esan zukeen inork, baina... Eta mila *baina* azaldu zitzaizkion akorduan.



Honelakoa baita bizi-moldea. Gizonak gauza bat gutiziatzen du, eta patuak beste bat eskeintzen dio. Gainera gure klaseari eta leinuari eman behar diogula amore beti. Bai. Halaxen da mundua.

Eta Begoñako elizaren azpiko tuneletik igaraten zela konturatu ere gabe, Madalen Linaresen oroitzapena etorri zitzaion gogora. Madalen beti izan zen bere gustokoa, baina bion artean hamiltegi sakon bat egon zen, modu gaitzean bata besteagandik separatu zuena. Bi mundu diferentetan bizi izan ziren, medikuntzako estudioak amaitu berri zegoen zaldun gazte aberatsa, eta Andaluziako kortijo batean jaiorikako, betere eskolarik gabeko neskame zerbitzukoak. Aurreneko begiradan elkarrekin gustatu baziren ere, bigarrenean enamoratu baziren ere, hirugarrenean mila ditxa ezti gozatu eta dastatu bazituzten ere, laugarrenean haur baten esperoan eta esperantzan aurkitu baziren ere, amodio hura etzen inoiz posible izan.

Hola eman zion aditzera aitak berak ere:

—Hago lasai eta ardura gabe, mutil. Ni ere gaztea izan ninduan behin, eta bazekiat bihotz bizkor baten indarra zer den. Oihenartek zioena: Amorantea eder eta emaztea zuhur. Edo: Amorantea pobre eta emaztea aberats. Neska hori, andretzat, etzaik komeni. Nik eginen diat zer-egin itsusi hau konpondu. Hi, hago lasai eta ardura gabe. Dontzella egoki bat bilatu diat andretzat, damatxo galanta gero, eta Erromako peregrinaziotik itzultzen haizenean, deiak botako dizkiagu kulpitotik.

Orain, Boluetara heldurik zegoenean, ez erantzuna, bai, isilik egon damu zuen. “Barka, aita, baina neska hori dut maite bihotzez, eta bost piper gorri inporta dizkit pobre izateak, eskolarik ez edukitzeak, Andaluzian jaiotzeak, eta harekin ezkonduko naiz, naiz eta zuen mundutik deskomekatzen banauzue ere”, ez esana.

Eta Erromatik bihurtu zenetik urte betera, Mertxe Zabalarekin egin zituen Begoñako gure Amaren basilikan esposarioak. Madalen Linaresen beste berririk etzuen aurrerantzean sekula jakin, iguririkirikako haurra mutikoa ala neskatoa izan zenik ere etzuten enteratu, edo bere dese baten frutu harek mundu honetan sarrera eduki zuenik ere etzuen ikasi.

Benetan, oso urduri eta artega zegoen. Nerbioak dantzari eta damua kantari, pentsatu zuen. Gogoetak eta oroitzapen guzti haieri graziak eta desgraziak, Ibarsusin zegoen. Erlojuari begiratu zion: “Hamabi eta erdiak. Aurreratxuago eta Donostian. Burutik eginik hago, mutil.”

Eta atzera eman zuen martxa, kaminoan buelta eginik, Otxarkoagara hartu zuen bide zuzena.

Euririk eta lanbrorik ezpazegoen ere, gaua hotza zen, eta horri



eskerrak, etzen lokartzen. Etxera heltzen naizenean, eznaiz hamabi ordutan ohetik jaikiko. Gero iher egingen dut Arrigunagan. Baina... Baina damua kantari.

Bai, hori esan behar ukan nion. Madalenekin beste bizi modu bat edukiko nuen. Eta zer? Hemengo ateak hersten bazitzaizkidan, Madrilen eta Bartzelonan naikoa zer-egin dago beti tokologo on baten-tzat. Eta hala ezpada ere, mila hiri haundi daude Ameriketan... Santiago, La Paz, Buenos Aires, Lima... Zuri, beltz edo gorri, haurrak jaio egiten dira mundura. Beste erremediorik ezpaitadukate.

Beste erremediorik... Nire haurrik ezta jaio. Mertzxeren haurrik, behintzat. Esposa ona izan da, baina ez emazte ona, arraio pola, Jainkoak barka gaitza eta barka beza nire hasarrea. Ederki jakin du beti jaiak eta urtegunak antolatzen, ederkiago gobernatu du etxea, bai, alkondarak beti daduzkat garbi eta prest, etxean bakea, salan bazkari ona, ohean berotasuna... Baina eznaiz inoiz konprenitu. Eztu konprenitu egundo sekula santa, gizon batekin dagoela ezkondurik, eta ez bakarrik Aurtenetxe mediku jaun tokologo famatuarekin. Munduan beste gauza asko daudela, bizi-modu lasaiaz eta gizartearen errespetoaz gainera... Eztakit nik, baina badaude bai egon ere.

Eta gainera... Gainera eztit haurrik eman. Nik milaka haurrerik lagundu diet mundura etorten, eta ninerik ezta dukat. Hau da patuaren burla, asturuaren txantza eta trufa. Haren hobentxu guztiak, haren konpresio falta eta guztia, barkatuko nion, haur bat eman balit. Baina ez. Eztu indarririk eduki. Edozein andrekin egin lezakeena... Katemeeek eta astemeeek, batere gaiztasunik gabe, edonoiz eta edonola egiten dutena... Eta harek ezin! Mila demonio beltz!

Baina ezinak eztu legerik, Axularrek esana, eta damua alferrikakoa da. Hau da zihorra, Jaunaren eskutik zihorra, Erromara peregrinazioan joan nintzelako. Orain ederki bizi nintzake Liman Madalen Linaresekin, eta bion maitetasunak, amodioak, pasioak, gutiziak eta nahitasunak sorturikako kimuekin. Bai. Flakoa izan nintzen orduan, oso ahula, eta damuz bizi naiz orain.

... ..

Otxarkoagako diganteek haundiago ziruditen gauean. Automobila gelditu zuen; zigarro bat pizturik, faltrikaratik atera zuen papera, adrez zehatza ikustearren. Pospoluaren argitan irakurri zuen: Begoña Linares, Enegarren etxea, 12 planta, Linares. Deitura honek, deitura ezagun honek, Damaso Aurtenetxeri zerbait zekarkion gogora:

—Bai, *zerbait* dakarkit deitura honek gogora.

Etxea bilatu zuen, diganterik haundiena, Jaun Kijotek deseatuena. Jente oso pobreak etxetan eztago atezairik, eztago giltzaririk. Beraz



oinez igo behar ukan zuen eskilara luze hura, Alos Torrea baino askoz luzeagoa.

Gora heldu zenean, Segurantzako medikuak zabaldu zion atea:

—Berantxe zatortza, Aurtenetxe. Eztakit, bada, garaiz heltzen zaren. Haurrak eztu jaio nahi, eta amak eztu indarririk. Operatu egin beharko duzu, nahi eta nahi ez.

—Gaztea da ama?

—Bai, hogeitaz urte ere eztitu.

—Hobe.

—Oro duzu prest. Ur beroa, zapi garbiak...

—Tresnak ateratzen ditudan artean, morfina eman.

—Zeinbat grano?

—Zuk ikus.

—Bai.

—Eztago inor etxean? Senarra edo? Ama?

—Senarririk ezta. Etxe honek deabruaren paradisia dirudi. Guztia, bion artean konpondu beharko dugu.

—Hau jakin banu, emagina ekarriko nuen.

—Mandatu eman nuen telefonoz, baina eznaute entenitu. Lurra jota nago, Aurtenetxe, hemen heriotzaren kontrako burruka itsuan, eta hemendik kuartelera hiru bider, eskilara hori jatsi eta igo egin behar.

—Ezta atsegina. Garbi zaiozu sabela alkoholarekin.

—Eta gainera, honen ama. Akabukoa. Ederki kontsolatu da marrikatua. Hor, alboko gelan dago, andre gaztea oraindik, baina oso zaharkitua, eta areago horditua. Ni hemen nagoen bitartean, botila bete kazalla edan du, eta hura hasi orduko, erdi mozkorturik zegoen, jadanik.

—Portaera ederra, ilobaren jaio egunean.

—Bai, ezta ongi. Infernua gaude, laguna. Hura, hor aldean dagoena, alkoholak hilik dago. Biharko egunik ezta ikusiko. Zazpi zaldi hiltzeko aña anizete edan du. Ezta salbatzerik.

—Eta honek ere, neskata urrikagarri honek ere, ezta esperantza haundiagorik. Trantze ederrean gaude, laguna.

—Zer bada?

—Ama ala haurra hautatu beharrean gaude.

—Ama hautatuko duzu, ezta?

—Eztakit oraindik. Pizka batean itxadon beharko dugu, hau argi-ago ikusten den arte. Eznago oraindik oso seguru, amaren bizitzaren gainean.

—Gu kristauak gara, ezta?

—Bai. Eta faborez, adiskidea, mintza zakizkit, nerbioak oso urduri daduzkat, eta zure hitzegiteak trankildu egingen nau.



—Lehen esaten nuena, bada. Infernuan bertan gaudela. Hemen ezta Jaunaren sobera parabola aditu, Neskatzaren ama, neskatxa bera bezala, senarrrik gabe dago, ezta inoiz esposatu. Orain hamar urte edo, ijito batekin juntatu zen, eta etxola bat zedukaten Ollarganen. Etxolak suntsitu zituztenean, bizi-leku hau eman zieten, baina han baino hijiene eta osasun bide guttiagorekin bizi dira, edo hiltzen dira, hemen. Ahuntzak beti basora. Dutzan perrezila landatu dute, eta eskaratzean zerri bat gizentzen dute. Gezurra dirudi, baina hala da.

—Bai?

—Honera etorri nintzenean, andrearen lagun ijitoa hemen zegoen. Eta haren alabatzakoaren afera jakin zuenean, alde egin zuen hemendik. Hura etzela etxe honetakoa, bakarrik lagun bat zela, eta hor konpon.

—Ederki!

—Orduko, andre zaharra katu polit batekin zegoen, eta gero gehiegi edan du, konortea galdu arte. Erokeriak eta alukeriak esan zituen milaka. Azkena hau izan zen: “Osagileari esaiozue, neskato bat izan zela, eta ama zakarraren semearen moduan portatu bazen ere, barkatu egiten diodala niri gaizki egina.”

—Haurra ongi dator, azken finean, baina ama galdurik dago. Agudo ibili behar dugu, osterantzean, haurra ere, galdu eginen da.

Mediku biak, lanean enpeinatu ziren habilezia eta abiadura haundiarekin. Ordu erdian jarraiki zuten hola, zilborraren kordela ebaki ondoren haurraren negarra entzun zen arte. Haurra garbitu ondoren, Aurtenetxek besteari galdetu zion:

—Andre horrek, neskatzaren amak, kazallak hiltzeko puntuan dardukanak, Madalen al zedukan izena?

—Bai? Ezagutzen zenuen?

—Pizka bat.

—Ikusi nahi baduzu...

—Ez, ezta atsegina.

Kalera joan ziren. Aurtenetxe bere automobilean sartu zen:

—Zu —esan zion besteari—, gauza guztiak konpon itzazu goardiako sarjentuarekin. Haurra nire klinikara daramat. Adio.

Enbragatu zuen.

.....

Lo-gelan sartu zen. Leihotik, egunaren aurreneko eguzki printzak azaltzen ziren. Ohean zegoen bere andrea, Mertxe Zabala zorionekoa. Atea hersten entzun zionean, itzartu egin zen.



—Lan haundia eduki duzu, maitea?

—Sekulakoa!

Kristau onak (azalez behintzat) izanik, hamazortzi urtean ezkon-  
durik egonagatik ere, ohe berean lo egiten zuten.

Damasok pijama janzten zuen artean, galdetu zion andreak:

—Nortzuk izan dira gaur?

—Ikatzurietako markesaren alabak neskato bat, eta neskatxa ez-  
kondu gabé batek mutiko bat.

Andrea ohetik jaiki zen, gizona barrenera sartu baino lehen.

—Tamala da, Damaso, hain berant etortea. Egun zuren lehengu-  
suaren semea ezkontzen da, eta mahaitiar komitatu gaitu.

—Azken orduan agertuko naiz.

—Banoa, maitea. Ongi lo egin.

Musu bat eman zion maxelan. Damasoren adimentuaren gainean,  
atsedenezko lanbro bat hedatzen zen.

—Mertxe, haurrik eztugu eduki.

—Ez.

—Eta seme bat eduki nahi dut.

—Alegin guztiak egin ditugu, Damaso.

—Mutiko bat hartuko dugu semetzat.

—Zure deseo baldin bada, ongi iruditzen zait. Ixtillu galantak  
edukiko ditugu inudeekin eta mesdemoiselekin, baina zure deseo  
baldin bada, ongi iruditzen zait. Ongi. Ni banoa. Gaurko bestara ezta-  
kit ze arropa eraman. Zer iruditzen zaizu zuri, Damaso? Soineko fer-  
dearekin ongi egonen naiz?

—Nahi duzuna, Mertxe. Ongi zaude beti. Baina uztazu lotan. Oso  
nekatuik bainago.

—Ederki, maitea. Ordu batetan altza, falta gabe.

—Adio.

Beti bezala, azaleko lore hura. Eta zertarako esplika? Zertarako  
esan nola hartuko zuten mutikoa bere odolekoa zela? Eta gainerako  
guztia? Madalen Linaresi harturikako zorra nolabait pagatu behar  
zuela? Bere odoleko alaba, jaiotzen ikusi etzuen, hiltzen behintzat  
ikusi zuela?

Damaso harentzat, bere ilobarekin batean, Jainkoa jaio zen Otxar-  
koagan, gau hotz haretan.

Eta biharamunaren esperantzan, Otxarkoagara bihurtzeko prome-  
san lokartu egin zen.

GABRIEL ARESTI.